

Stanislav Příbyl: Kanonické manželské právo

Hesperion, z. s., 2021, 175 s., ISBN 078-80-88353-14-0.

V roce 2021 vydalo nakladatelství Hesperion učebnici docenta Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích Stanislava Příbyla *Kanonické manželské právo*. Jde o první českou „porevoluční“ publikaci ze západního kanonického manželského práva od autora, u nějž se vysoká erudice právnická i teologická (včetně znalostí patristiky) snoubí s mnohaletou praxí u pražského Metropolitního (dříve Interdiecézního) církevního soudu, kde se – jak je tomu dnes u církevních soudů obvyklé – projednávají zejména manželské kauzy, jejichž příklady proto autor s perfektní znalostí věci může *ad exemplum* uvádět. Jako doktor nejen kanonického, nýbrž i civilního práva (tedy skutečný *juris utriusque doctor*) se výborně orientuje i v sekulárním právu manželském (dnes inkorporovaném do tzv. „nového“ občanského zákoníku), což mu umožnilo fundovanou komparaci nejen recentního kanonického manželského práva s oním historickým, nýbrž i světské manželskoprávní úpravy s analogickými normami práva kanonického tam, kde to z povahy věci připadá v úvahu.

Pokud jde o strukturu učebnice, týkající se „nejpropracovanější součásti kanonického právního řádu a rozhodně i součásti nejprůběžnější“ (s. 8), autor volně a s citem pro pedagogické optimum sleduje systematiku sedmé stati čtvrté knihy západního kodexu *De matrimonio* (kán. 1055–1165).

Nejprve se zabývá úvodními otázkami: svátostí, samým pojmem, cíli a podstatnými vlastnostmi manželství (kap. 1. až 4.). „Manželství je institucí přirozenou, ve všech kulturách se nachází trvalé svazky mezi mužem a ženou, v nichž dochází k plození a výchově dětí... Manželství je spojením jednoho muže a jedné ženy... Je vyloučeno spojení osob stejného pohlaví. Muž a žena se vzájemně doplňují fyzicky i psychicky“ (s. 10; 19); to bohužel v dnešní „hyperkorektní“ společnosti a při její genderové hysterii přestává být samozřejmostí.

Následuje pojednání o manželském souhlasu (*consensus matrimonialis*), který je považován za základ manželství – *radix matrimonii* (kap. 5.). Ten „je konstitutivním prvkem manželství, bez něj nelze vůbec o platném manželství hovořit“ (s. 25).

A autor s odvoláním na tridentský dekret *Tametsi* vhodně připomíná, že „katolická církev nikdy neučila, že by se děti měly řídit rozhodnutím rodičů ohledně jejich budoucího manželského partnera“ (s. 25n) – v tom bylo kanonické manželské právo „pokrokové“ a vzorem světské právní úpravě. K manželskému souhlasu se autor v kap. 13. vrací v souvislosti s jeho možnými kvalifikovanými vadami, pro něž by bylo možno soudně prohlásit takto uzavřené manželství za kanonicky neplatné od počátku.

Po vymezení osobní působnosti kanonické manželskoprávní úpravy (kap. 6.) se autor zabývá jednak otázkami přípravy nupturií na manželství (jak právní, zjišťující absenci překážek pro platné uzavření manželství, tak i osobní) a pastorační péče o rodiny (kap. 7.), jednak kanonickými účinky uzavřeného manželství (kap. 8.), jimiž jsou – mimo jiné – stejná práva a povinnosti manželů, jak to „odpovídá základnímu postulátu kán. 208 ohledně rovnosti postavení všech věřících“ (s. 42).

Následující text je věnován právním skutečnostem, které brání uzavření manželství: buď jeho dovolenosti (*requisita ad liceitatem*) – tak v případě tzv. zákazů či záповědí manželství (kap. 9), nebo dokonce jejich platnosti (*requisita ad validitatem*) – tak v případě manželských překážek, o nichž autor pojednává obecně (v kap. 10.) i jednotlivě (v kap. 11.). Posledně jmenované (s ohledem na výjimečnou důležitost manželství, dobro budoucích manželů a žádoucí trvalost jejich svazku) „představují výjimky z všeobecného práva na volbu životního stavu“ (s. 57) – obdobně je tomu ostatně i ve světské manželskoprávní úpravě.

Kanonickou či „tridentskou“, tedy veřejnou formou uzavření manželství (jejím pojmem, okruhem závaznosti i možností její dispensace) se zabývá 12. kapitola. Její koncepce vychází z přesvědčení církve (a konečně např. už i antické římské společnosti), že „manželství není pouze soukromou záležitostí kontrahentů, nýbrž má svoji společenskou – a v případě církevního manželství též ekleziální (církevní) relevanci“ (s. 87).

Poslední část publikace je věnována jednak těm případům, kdy platný manželský svazek může být ve výjimečných a taxativně stanovených okruzích případů buď zrušen (kap. 14.) nebo v důsledku tzv. odloučení „od stolu a lože“ (*separatio a mensa et thoro*) alespoň uvolněn (kap. 15.), zatímco poslední 16. kapitola naopak pamatuje na ty případy, kdy neplatné manželství je následně zplatněno – ať řádnou cestou, tj. putativními manžely s obnovou manželského souhlasu a s účinky *ex nunc* (tzv. prostá konvalidace – *convalidatio simplex*), nebo mimořádnou,

tj. administrativní cestou formou reskriptu příslušného ordináře s fingovanými účinky *ex tunc* (tzv. sanace v základu – *sanatio in radice*).

Vedle vlastní stati publikace obsahuje autorovu předmluvu a výkaz použité i doporučené literatury.

Příbylova monografie je stručná, přehledná, s logickou strukturou a jednoznačnými formulacemi. Dokládá, že i komplikovanou právní úpravu, kterou manželské právo představuje a při jejíž aplikaci se také v praxi právě z tohoto důvodu nejčastěji chybí, lze vysvětlit jasně a srozumitelně. Vyčerpává hlavní manželskoprávní témata, takže výborně poslouží každému, kdo se kanonickým právem manželským zabývá: farářům, soudcům, advokátům, obhájcům manželského svazku apod., přirozeně pak především jako vysokoškolská učebnice posluchačům, kteří studují kanonické právo jak na teologických, tak i právnických fakultách. Mohu ji velmi rád doporučit a jejímu autorovi (dlouholetému kolegovi od pražského církevního soudu) k ní upřímně blahopřeti.

Antonín Ignác Hrdina